QORTI ĊIVILI PRIM'AWLA

ONOR. IMĦALLEF TONI ABELA LL.D.

Seduta ta' nhar il-Ħamis 17 ta' Ottubru 2024

Numru 3

Rikors Numru 239/2019

L-Avukat Dottor Cedric Mifsud (ID 196979(M)) a nom u in rappreżentanza tas-Sinjura Christine Lecomte detentriċi tal-passaport Franċiż numru 10CZ43751, tas-Sinjur Bruno Jacques Georges Quatresous detentur tal-passaport Franċiż numru 12AA36880 u tal-minuri Nathan Rene' Jean Quatresous detentur tal-karta tal-identita' Franċiża numru 101276100577 bħala werrieta tal-mejjet Julian Quatresous

vs

Captain Morgan Leisure Limited (C3255)

Il-Qorti:

Rat ir-rikors ġuramentat ta' Dr. Dottor Cedric Mifsud nomine (l-Attur) tas-6 ta' Marzu 2019 li permezz tiegħu ppremetta u talab is-segwenti:

1) Illi is-soċjeta' intimata Captain Morgan Submarine Limited hija il-propjetarja tal-bastiment Fernandes II bin-numru uffiċjali 7164 u tali bastiment huwa ġestit mis-soċjetajiet intimati Captain Morgan Cruises Limited u Captain Morgan Leisure Limited abbord l-imsemmi bastiment

jiġu organizzati *parties* filwaqt illi l-bastiment jagħmel traġitt minn tas-Sliema, Malta sa' Kemmuna u lura;

2) Illi nhar it-tnax (12) ta' Awwissu elfejn u sbatax (2017) waqt waħda minn dawn l-avvenimenti, filwaqt illi l-imsemmi bastiment Fernandes II kien jinsab fit-traġitt tiegħu lura lejn tas-Sliema seħħ inċident abbord dan il-bastiment;

3) Illi kawża ta' dan l-inċident tilef ħajtu Julian Jean Rene' Quatresous illi jiġi iben is-Sinjura Christine Lecomte u is-Sinjur Bruno Jacques Georges Quatresous u ħu il-minuri Nathan Rene' Jean Quatresous. Il-katavru tal-imsemmi Julian Jean Rene' Quatresous eventwalment instab fil-baħar, madwar mil 'il barra mix-xatt ta' Portomaso, nhar is-sbatax (17) ta' Awwissu elfejn u sbatax (2017);

4) Illi dan l-inċident u konsegwentament il-mewt ta' Julian Jean Rene' Quatresous seħħew unikament minħabba negliġenza, imperizja u inosservanza ta' diversi liġijiet u regolamenti fosthom dawk marittimi kif ukoll ta' saħħa u sigurta' fuq bastiment da parti tas-soċjetajiet intimati;

5) Illi is-Sinjura Christine Lecomte, is-Sinjur Bruno Jacques Georges Quatresous u il-minuri Nathan Rene' Jean Quatresous soffrew danni b'riżultat tal-mewt ta' Julian Jean Rene' Quatresous;

6) Illi minkejja illi is-soċjetajiet intimati permezz ta' ittri uffiċjali numri 296/2018 u 764/2018 (kopji hawn annessi u mmarkati bħala Dok. A) ġew interpellati sabiex jersqu għal likwidazzjoni u l-ħlas tad-danni sofferti mill-werrieta ta' Julian Jean Rene' Quatresous huma baqgħu inadempjenti.

Jgħidu għalhekk is-soċjetajiet intimati għaliex din l-Onorabbli Qorti m'għandhiex;

1) Tiddikjara illi is-soċjetajiet intimati Captain Morgan Submarine Limited, Captain Morgan Cruises Limited u Captain Morgan Leisure Limited huma responsabbli tal-inċident li seħħ nhar it-tnax (12) ta' Awwissu elfejn u sbatax (2017) abbord il-bastiment Fernandes II fejn tilef ħajtu traġikament Julian Jean Rene' Quatresous;

2) Tillikwida d-danni sofferti mis-Sinjura Christine Lecomte, is-Sinjur Bruno Jacques Georges Quatresous u il-minuri Nathan Rene' Jean Quatresous bħala werrieta ta' Julian Jean Rene' Quatresous li tilef ħajtu traġikament kawża tal-imsemmi inċident;

3) Tikkundanna lill-intimati in solidum bejniethom jew min minnhom iħallsu lis-Sinjura Christine Lecomte, lis-Sinjur Bruno Jacques Georges Quatresous u lil-minuri Nathan Rene' Jean Quatresous id-danni li jiġu hekk likwidati.

Bl-ispejjeż kontra l-konvenuti li minn issa huma inġunti in subizzjoni

Rat ir-risposta ġuramentata tas-Soċjeta' Captain Morgan Leisure Limited (is-Soċjeta' konvenuta) tad-29 ta' Marzu 2019 li permezz tagħha ppremettiet u talbet is-segwenti:

1. ILLI r-rikorrenti u cioe Christine Lecomte u Bruno Jacques Georges u l-minuri Nathan Rene` Jean Quatresous, jehtieg li jippruvaw li huma tassew il-werrieta tal-mejjet Julian Quatresous u dan that id-disposizzjonijiet tal-ligi applikabbli ghall-kwistjoni ta' successjoni f'dan il-kaz;

2. ILLI subordinatament u minghajr pregudizzju ghas-suespost, is-socjeta' eccipjenti Captain Morgan Cruises Limited (C4151) m'hijiex il-leġittimu kuntradittur u ghandha għalhekk tigi lliberata mill-osservanza tal-ġudizzju bl-ispejjeż kontra r-rikorrenti, u dana stante li hija qatt ma kellha ebda relazzjoni legali jew guridika mal-mejjet Julian Quatresous u lanqas ma hija l-propjetarja tal-bastiment bl-isem 'Fernandes II' li fuqu sehh l-allegat incident;

3. ILLI subordinatament u minghajr pregudizzju, is-socjeta eccipjenti Captain Morgan Leisure Limited (C 3255) wkoll m'hijiex il-legittimu kontradittur u ghalhekk ghandha tigi lliberata mill-osservanza tal-gudizzju bl-ispejjez kontra r-rikorrenti, u dana stante li m'hijiex is-sid tal-vapur in kwistjoni. Dan il-fatt hu maghruf mir-rikorrenti stante li ma nkludewx is-socjeta' eccipjenti Captain Morgan Leisure Limited (C 3255) fl-ittri ufficjali annessi mar-rikors guramentat odjern u liema ittra ufficjali huma enumerati 296/2018 u 764/2018;

4. ILLI minghajr pregudizzju ghall-imsemmija eccezzjonijiet, l-azzjoni odjerna hija wahda intempestiva u dan ghaliex l-inkjesta magisterjali li giet ordnata mill-Magistrat Inkwirenti Dr. Josette Demicoli nhar is-sittax (16) ta' Awwissu tas-sena elfejn u sbatax (2017) ghadha ma gietx konkluza minhabba li l-esperti tal-Qorti ghadhom ma espletawx l-inkarigu lilhom moghti;

5. ILLI minghajr pregudizzju ghas-suespost, it-talbiet tar-rikorrenti huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u ghalhekk ghandhom jigu michuda bl-ispejjez kontra r-rikorrenti;

6. ILLI subordinatament ghal-hames eċċezzjoni u minghajr pregudizzju, is-socjetajiet eccipjenti qeghdin jichdu bis-sahha kwalsiasi rabta mal-incident u / jew kwalsiasi responsabbilta' ghall-incident u wkoll ghall-allegati danni sofferti mir-rikorrenti. Inoltre, is-socjetajiet eccipjenti jinsistu illi l-incident in kwistjoni gie kkawzat unikament minhabba l-agir irresponsabbli tal-mejjet Julian Quatresous dovut ghan-negligenza, traskuragni u inosservanza tar-regolamenti da parti tieghu, u dan bhalma ser jigi ppruvat fil-mori tal-kawza odjerna;

7. ILLI minghajr pregudizzju ghas-suespost, d-danni pretiżi mir-rikorrenti huma wkoll ikkontestati, u r-rikorrenti ghandhom iressqu kull prova valida skond il-liġi sabiex jippruvaw it-telf illi allegatament sofrew in segwitu tal-allegat inċident; u

8. ILLI subordinatament u mingħajr preġudizzju għas-suespost, jingħad ukoll illi fl-eventwalita` li s-socjetajiet eccipjenti u jew xi hadd minnhom jinstabu responsabbli għall-allegati danni sofferti mir-rikorrenti, li fil-fehma tas-socjetajiet eccipjenti m'għandux ikun il-każ, dawn is-soċjetajiet xorta waħda huma intitolati jillimitaw ir-responsabbilta` taghhom u dan ai termini tad-dispozizzjonijiet tal-Liġi u senjatament il-Kap. 234 tal-Liġijiet ta` Malta;

Salv eċċezzjonijiet ulterjuri skond il-liġi.

Rat l-atti u dokumenti kollha fil-kawża.

Semgħet u qrat ix-xhieda tal-persuni mressqa fil-perkors tal-Kawża.

Rat li l-kawża tħalliet għal-lum għas-Sentenza.

Punti ta' Fatt

F'din il-Kawża l-Attur nomine qiegħed jirrappreżenta lill-eredi skond il-liġi Franċiża tad-defunt Julian Jean Rene' Quatresous.

Id-defunt, flimkien ma' għadd ta' persuni żagħżagħ bħalu, ġew Malta biex jiddevertu fost oħrajn f'sensiela ta' summer parties.

Fost dawn kien hemm wieħed organizzat fuq il-Vapur bl-isem ta' Fernando II, propjeta' tas-Soċjeta' konvenuta. Meta dan il-vapur kien dieħel lura lejn *The Ferrys* f'tas-Sliema, id-defunt u ħbiebu ddeċidew li jaqbżu minn fuq il-

vapur waqt li kien għadu miexi. Qabżu f'baħar imqalleb. Dawk li qabżu kienu sitta b'kollox. Ħamsa rnexxilhom jagħmluha sax-xatt, ħlief għad-defunt li nstab xi tlett ijiem wara fi stat ta' dekomposizzjoni.

Il-familjari tiegħu qua eredi għamlu din il-kawża kontra s-Soċjeta' konvenuta peress li qegħdin jattribwixxu lis-Soċjeta' konvenuta r-responsabbilita' għall-mewt tal-imsemmi u konsegwentement għad-danni minnhom sofferti.

Punti ta' Liġi

Il-liġi tikkontempla danni naxxenti minn culpa fl-artikoli 1031 et seq tal-Kodiċi Ċivili.

F'azzjoni bħal din, anke jekk si tratta ta' inċident marittimu xorta jispetta lill-Attur li jġib il-prova tal-ħtija u li tassew ġarrab id-danni. F'dan ir-rigward *Chorley & Giles* fil-Ktieb tagħhom *Shipping Law* jgħidu li "*The passenger must prove the incident on which he bases his claim"* (ara **Shipping Law, 7th Ed, pg 106**). Għalkemm irid jingħad ukoll, li l-Kaptan li għandu taħtu l-kontroll tal-vapur u għalhekk huwa responsabbli għal negligenza żgħira u ċioe' levissima (Ara Kap 234 tal-Liġijiet ta' Malta).

Il-Qrati tagħna bosta drabi spjegaw x'inhuma l-elementi ġuridiċi biex din l-azzjoni tirnexxi. L-Art 1031 tal-Kap 16 jistabilixxi li "*kull wieħed iwieġeb għall-ħsara li tiġri bi ħtija tiegħu"*. Din in-norma tal-liġi fil-kamp tar-

responsabbilita` jiskatta l-prinċipju li min ikun l-awtur tal-ħsara huwa obbligat jagħmel tajjeb għall-konsegwenzi negattivi li l-att iġib miegħu.

Il-liġi ġenerali tagħna ma tagħtix tifsira ta` culpa iżda bħala effett tal-Art 1032(1) tal-Kap 16 tidentifikaha "*bħala mġieba fejn jirriżulta nuqqas ta` prudenza, nuqqas ta` diliġenza u nuqqas ta` ħsieb tal-bonus paterfamilias. Huwa paċifiku fil-ġurisprudenza tagħna illi "min ifittex għad-danni jrid jipprova mhux biss l-att jew ommissjoni kolpuza iżda li dak l-istess att jew ommissjoni għandhom konnessjoni ta` kawża u effett mad-danni sofferti"* (ara **- Kollez. Vol. XXX. I. 142**).

Huwa wkoll aċċettat fil-ġurisprudenza tagħna li "*l-kolpa fil-kaz ta` fatt dannuż li minnu toriġina l-azzjoni akwiljana tavvera ruħħa filli wieħed jagħmel att volontarjament u jonqos li jipprevedi l-effett dannuż ta` dak il-fatt meta seta` jipprevedi dak l-effett"* (ara - **Kollez. Vol. XLII. I. 74**).

Dan ifisser illi wieħed jeħtieġ jorbot l-att kolpuż minħabba imprudenza jew nuqqas ta` diliġenza mal-prevedibilita` ta` l-event dannuż; "*prevedibilita` din li trid tkun ta` probabilitajiet raġjonevoli u mhux ta` possibilitajiet remotissimi u inverosimili*" (ara – Kollez. **Vol. XLVIII. I. 258**). Ikompli jingħad fis-Sentenza riportata fil-**Kollez. Vol. XXIV. I. 172**, illi tissussisti l-culpa: "*quando vi ha la violazione di un dovere ed una volontaria omissione di diligenza per cui non si prevedono le conseguenze della propria azione od omissione, e si viola il diritto altrui, senza volerlo ed anche senza avvedersene"*. Filwaqt li fis-**Sentenza fl-ismijiet Michael D`Amato noe -vs- Filomena Spiteri et deċiża minn din il-Qorti (PA/PS) fit-3 ta`**

Ottubru 2003, b`referenza għall-Art 1031 tal-Kap 16, jingħad hekk: "*Din in-norma tal-liġi fil-kamp tar-responsabilita` akwiljana jew extrakontrattwali tikkostitwixxi l-punt kardinali in subject materia, u tennunċja l-prinċipju in virtu ta` liema l-lezjoni kaġjonata lis-suġġett tobbliga lill-awtur tal-lezjoni li jirriżarċixxi l-konsegwenzi negattivi, ossija d-danni, kompjuti bl-att tiegħu, Issa kif saput, il-fonti primarju tar-responsabilita` ċivili hi ravvizata fl-imġieba imputabbli għal dolo jew culpa. Il-liġi ċivili tagħna ma tiddefinixix il-kolpa ċivili fl-għemil izda tagħmlu jikkonsisti fin-nuqqas ta` prudenza, nuqqas ta` diliġenza u nuqqas ta` ħsieb tal-bonus paterfamilias* **[Artikolu 1032 (1), Kodiċi Ċivili].** Dan jikkorrispondi in *criminalibus* għan-nuqqas ta` ħsieb, bi traskuraġni, jew b` nuqqas ta` ħila fl-arti jew professjoni tiegħu jew nuqqas ta` tħaris tar-regolamenti statwit fl-Artikolu 225 tal-Kodiċi Kriminali".

**Fis-Sentenza li tat il-Qorti tal-Appell fil-15 ta` Diċembru 2015 fl-ismijiet Paul Azzopardi et vs Charles Grech et** ingħad ukoll illi :- "… *jidher li l-azzjoni attriċi tinbena fuq dak li jipprovdi l-artikolu 1031 tal-Kodiċi Ċivili marbut mad-dispożizzjonijiet tal-artikolu 1038 tal-istess Kodiċi. Illi huwa prinċipju ewlieni f`azzjoni ta` danni li min jallega li ġarrab ħsara bi ħtija jew l-għamil ta` ħaddieħor irid jipprova r-rabta bejn il-ħsara mġarrba u dik il-ħtija jew dak l-għamil. Għalkemm il-liġi tagħna ma tfissirx x`inhi l-"ħtija", madankollu tgħid li jkun jitqies fi ħtija min f`għemilu jonqos li juża l-prudenza, l-għaqal u l-ħsieb ta` missier tajjeb tal-familja.*"

Imma kif dejjem irribadit din il-Qorti, minbarra n-normi ġenerali li jistabilixxi l-Kodiċi, hemm ukoll dawk li huma partikulari li jirregolaw għemil

speċjalizzat jew ta' kategorija speċjali. Fil-każ li għandha quddiemha l-Qorti huwa wieħed li jirrigwarda inċident li seħħ fuq il-baħar u ċioe' marittimu.

Artikolu 100. (1) tal-kap 234 jiddisponi li *"Fil-qadi ta' dmirijietu l-kaptan huwa responsabbli għal kull traskuraġni jew kondotta ħażina wkoll jekk il-ħtija tkun żgħira ħafna, u jkun responsabbli għall-ħsara kollha li tinqala' minn nuqqas ta' tħaris ta' xi liġi jew regolament; ir-responsabbiltà tiegħu tispiċċa biss jekk jintwera li hu eżerċita l-attenzjoni kollha xierqa.*

(2) Il-kaptan huwa responsabbli għat-tmexxija u għan-navigazzjoni xierqa tal-bastiment, għas-sigurezza tal-bastiment, tal-ekwipaġġ u tal-passiġġieri tiegħu, u huwa responsabbli wkoll li jilqa' malajr, u jistiva, jieħu ħsieb u jiżbarka kif imiss il-merkanzija, u li jżomm id-dixxiplina abbord; u hu għandu jkun abbord fil-ħinijiet kollha matul il-vjaġġ." (Emfażi tal-Qorti).

Fis-**Sentenza fl-ismijiet Boyce -vs- Bayliffe", deċiża mill-Qrati Ingliżi fl-1807**, Lord Ellenborough stqarr li *"a captain of a ship has authority to do what was necessary for the safety of those on board*", bil-konsegwenza li jekk il-kaptan jonqos li jintervjeni u jużа l-awtorita' tiegħu fl-interess ta' min ikun abbord, u passiġġier isofri ħsara li l-kaptan, bl-awtorita' tiegħu, seta' jevita, allura dik il-persuna fl-awtorita' tkun responsabbli għal dawn id-danni.

Dan it-tagħlim Ingliż huwa konsonanti ma' dak li trid il-liġi tagħna f'artikolu 169. (1) tal-istess kap ta' liġijiet meta jiddisponi li "*Il-kaptan ikollu awtorità fuq l-ekwipaġġ tiegħu, il-passiġieri tiegħu u*

persuni abbord, biex jinforza ubbidjenża għall-ordnijiet leġittimi tiegħu sabiex il-bastiment ibaħħar u jitmexxa u sabiex jinżamm il-bonordni abbord" (emfażi tal-Qorti).

U fl-aħħar nett 306(1), dejjem tal-istess Liġi, jingħad li *"Il-kaptan ta' jew il-persuna inkarigata minn bastiment malti għandha, safejn tista' tagħmel hekk mingħajr ma tipperikola serjament il-bastiment, l-ekwipaġġ u l-passiġġieri (jekk ikun hemm) tagħha, tagħti għajnuna lil kull persuna li tinsab fuq il-baħar fil-periklu li tista' tintilef*".

Minn dawn il-brani tal-liġi jirriżulta li ħajjet il-passiġier fuq opra tal-baħar hija imħarsa sakemm ikun umanament possibbli mill-Kaptan tal-vapur. Pero' din il-Qorti żżid tgħid li l-passiġġier irid jimxi id f'id mal-kaptan u li jobdi l-ordnijiet li lilu jkunu mogħtija.

Konsiderazzjonijiet

Bħal dejjem tagħmel din il-Qorti f'kawżi bħal dawn, qabel il-likwidazzjoni tad-danni, trid l-ewwel tkun riċerkata r-responsabbilita' għall-inċident li wassal għal din il-kawża. Wara, jekk dejjem ikun il-każ, il-Qorti tgħaddi biex tillikwida d-danni.

<u>Responsabbilita'</u>

Huwa paċifiku bejn il-partijiet, li bħala fatt id-defunt mhux waqa' fil-baħar waqt il-vjaġġ iżda flimkien ma' oħrajn qabeż fil-baħar b`mod volontarju bit-tir li jgħum sax-xatt.

Fir-rikors ġuramentat, imkien ma jgħid li Julian Jean Rene' Quatresous, id-defunt, qabeż minn jheddu, iżda li seħħ inċident. Huwa fl-ittra uffiċjali li jissemma' li qabeż (a' fol 7). L-Awtoritajiet ġew infurmati li "*On the 12th August 2017, at around 00.30hrs. St Julian Police were informed that six persons* ***had jumped off the leisure boat 'Fernandez'*** *in the sea about half a mile out from the coast of Portomaso …"* (a' fol 63 Emfażi tal-Qorti). Filwaqt li l-Maġistrat tal-Għassa Aaron Buġeja nforma lill-ispettur, li ma kienx hemm għalfejn issir inkjesta peress li dawn kienu qabżu minn jheddhom, fi ftit kliem, il-Maġistrat bħal donnu ħass li lanqas kien hemm għalfejn jiskopri min kien reponsabbli għall-inċident tant li l-każ kien ovvju. L-istess konklużjoni waslu għaliha f'survey report Vassallo & Associates (a' fol 637).

Mill-provi jirriżulta li ħadd minn dawk li qabżu, inkluż id-defunt ma kien minuri u li l-party fuq l-opra kien qiegħed ikun organizzat skond il-liġi. Imkien ma tressqet xi prova li dan ma kienx minnu, anzi għall-kuntrarju, l-partijiet kollha joħduħ bħala fatt li kien kollox liċenzjat.

Tul il-kawża saret emfażi kbira mill-Attur dwar l-apparat ta' salvataġġ, in-numru ta' passiġiera li kien hemm fuq l-opra u fatturi oħra ta' sigurta'. It-tagħmir ta' salvataġġ kien hemm (a' fol 288). Anke jekk l-Atturi u l-oħrajn li qabżu, qalu li ma rawħx jew ma kienx hemm, għal din il-Qorti huwa ċar

biżżejjed li fil-fatt kien hemm. Paul Caruana, engineer marittimu ta' esperjenza jgħid hekk:

"*Inti għandek lista ta' safety equipment … mniżżla f'dak iċ-ċertfikat. Dak ċ-ċertifikat huwa detailed. U fir-rapport li noħorġu aħna, kull biċċa equipment li aħna niċċekkjaw … għax ħafna drabi dawn jiskadu, qegħda imniżżla hemm hekk. Jiġifieri ħa ngħidlek jiena hu li r-rapport tagħna kollu u fih kull biċċa equipment li aħna rajna. U li aħna kkonfermajna li huwa tajjeb"* (a' fol 482). Ikompli jispjega, *"Iva, jiena dak in-nhar, wara li ġara dan l-inċident, jiena kont mort abbord, tlabt li mmur abbord, biex jiena inkun ċert illi l-għoli tar-railing tal-vapur, kien dak lu hu preskritt … li jrid ikun metru. U hekk kien metru… kif jitolbu r-regoli."* (a' fol 485). Jiġifieri, ma setax ikun li persuna tegħlibha rasha u taqa' il-baħar involontarjament, dak li jkun bil-fors irid jagħmel sforz biex jaqbeż ir-railing, kif fil-fatt għamlu id-defunt u sħabu.

Il-Qorti ma tarax li fiċ-ċirkostanzi li kwistjoni tal-apparat ta' salvataġġ tant kellha importanza fid-dawl tal-mekkanika ta' kif ġara l-inċident għaliex mingħajru jew bih, id-defunt bħal sħabu, kienu predeterminati li jaqbżu fil-baħar <u>waqt li l-vapur kien għadu miexi.</u> Louis Salle' jixhed li "*We decided to jump off despite being night time, rough and … because we thought we would gain time and were not aware that the sea was rough, and we knew how to swim … When we jumped off the boat, '<u>we knew what we were doing</u>'* (a' fol 357 u 358). Raphael Crepin ukoll jixhed li "*We decided to jump off <u>at the beginning of the party</u> … When we jumped off the boat, it was still moving"*. Il-Kaptan jikkonferma li fil-mument li qabżu n-nies il-vapur kien

miexi 8.5 knots. (Ara wkoll rapport tal-Pulizija a' fol 248). Minn dawn il-brani, il-Qorti għandha għalfejn tifhem, li kien hemm pjan konċertat biex jaqbżu u huwa ċar li dan sar qabel ma bdew jixorbu.

Is-sitta li qabżu kienu jafu li t-temp ma kienx jippermetti li issir bravura bħal din, għaliex il-baħar kien qawwi. Raphael Crepin jgħid ċar u tond li "*The sea was rough when the boat departed and it remained rough as we sailed in it*" u Salle' Louis, wieħed minn dawk li qabeż jixhed hekk; "*There were a lot of waves and wind, which caused the boat to pitch a lot … We therefore all decided to jump off the boat in order to get back quicker and continue the evening in a night club in Paceville. We were therefore spread out in the water as the boat continued to move forward while we jumped … There were a lot of waves, it was dark and we had a lot of trouble seeing each other* (a' fol 119 Emfażi tal-Qorti). Hugo Mouries, wieħed minn dawk li qabżu, jispjega hekk: "*As we left the port and there was a heavy wind blowing. The boat was rolling a lot and you had to hold in order to move without falling over or bumping into other people*" (a' fol 107 Emfażi tal-Qorti). Fl-aħħar nett Brian Micallef mill-uffiċċju meteorloġiku jikkonferma dan kollu (a' fol 831).

Għalhekk jirriżulta, li s-sitta li qabżu kienu pjanaw minn qabel li jagħmlu hekk, li jagħmlu hekk mingħajr ma jinfurmaw lill-Kaptan, li jaqbżu waqt li l-vapur kien miexi u dan minkejja l-kundizzjonijiet klimatiċi avversi biex komplew ħolqu diffikulatjiet loġistiċi mhux żgħar għat-tfittxija tagħhom f'każ li jsibu rwieħhom f'diffikulta'. Skond wieħed mix-xhieda dan kollu għamluħ

"in order to get back quicker and continue the evening in a night club in Paceville" (a' fol 119). Fil-Marine Accident Report hemm imniżżel hekk: *"Six passengers decided to jump off the vessel while under way making way to Sliema Ferry"* (a' fol 182). Jekk dan kienx bluha taż-żogħżija, il-Qorti ma tafx x'jista' jkun.

Għalhekk kwalunkwe argument dwar tagħmir ta' salvataġġ u ħwejjeġ oħra anċillari, fil-kuntest ta' dan l-inċident partikulari, ftit li xejn għandu rilevanza. Kien ikollu rilevanza kieku per eżempju kien hemm xi kolliżjoni marittima jew jekk il-vapur beda jagħmel l-ilma. Għaliex f'ċirkostanza bħal din it-tagħmir ta' salvataġġ tassew kien ikun importanti. Imma mhux meta min qabeż minn jheddu kien diġa' iddeċieda li jaqbeż fil-baħar indipendentement minn dan it-taghmir. Aktar u aktar meta l-opra kienet għadha miexja, fid-dlam, f'baħar imqalleb.

Sakemm il-vapur waqaf kien diġa' tbiegħed xi nofs mil minn fejn saret il-qabża biex b'hekk kull operazzjoni ta' salvataġġ ikkumplikat ruħħa immensament. L-Attur jikkontendi wkoll li qabel ma kienx hemm ebda *public announcement* dwar sigurta'. Il-kaptan jiċħad dan (a' fol 751). Imma anke li kieku dan huwa minnu, għal darba oħra, jiġi rilevat li dawk li qabżu, b'dan l-*announcement* jew mingħajru, kienu determinati jaqbżu xorta. Di pju', biex inti ma taqbiżx il-baħar, waqt li l-vapur huwa miexi fiċ-ċirkostanzi msemmija, ma hemmx ħtieġa ta' *announcement* għaliex dan manifestament tiddettaħ ir-raġuni u l-bon sens'.

Is-*system of conduct* rikalċitranti ta' dawk li qabżu, kienet diġa' immanifestat ruħħa qabel. Jekk wieħed jaqra x-xhieda ta' Emmanuel Previ, inġinier, dan jirrakkonta, li tlieta minnhom kienu qabżu l-baħar qabel f'San Pawl il-Baħar, meta huwa kien qiegħed itella' l-ankra. Dawn saħansitra kienu qabżu meta l-Kaptan kien diġa' għamel *announcement* biex ħadd ma jinżel fil-baħar. Dawn xorta qabżu, meta l-vapur kien diġa' xegħel il-magni tant kellhom jittellgħu bis-sellun (a' fol 309 u tergo). Kif jgħidu, il-ġurnata minn kmieni filgħodu turik.

Kwantu għal dawk li organizzaw il-Party, Cosimo Dambra, l-organizzatur ta' *Lazy Pirate Boat Parties* jixhed li "*we provide our catering, a deejay, eh bar staff, ehhh security"* (a' fol 450). Di fatti s-Soċjeta' konvenuta żammitu responsabbli għall-inċident permezz ta' diversi ittri uffiċjali (a' fol 640 sa 642). Cosimo Dambra jorganizza l-party u l-Captain Morgan jipprovdi l-boat u l-crew (a' fol 453). Jgħid ukoll li provdew żewġ securities "*to keep an eye on the people*" (a' fol 453). Ikunu nies liċenzjati li jinkrew minn kumpanija oħra *Crowd Safety Management Ltd* (ibid). Il-kaptan Joe Gabriele wkoll jinsisti li dawn m'humiex parti mill-crew (a' fol 891 tergo). Il-kaptan Gabriele jgħid li s-sigurta' li jipprovdi l-organizzatur tal-party (charterer, f'dan il-każ Lazy Pirate Party) tagħmel ir-rounds u jekk tosserva li hemm xi ħaġa mħux flokha tinforma mill-ewwel lill-kaptan (a' fol 892 tergo). Jirriżulta li ħadd ma attira l-attenzjoni tal-Kaptan li kien hemm xi ħaġa rregolari u qabel qabżu s-sitta, ma jirriżultax li kien xi għemil irregolari jew vjolenti fuq il-vapur.

Imma jrid jingħad li ħafna mix-xhieda ħbieb tad-defunt allegaw, li qabel ma qabżu kienu ilhom jixorbu, inkluż id-defunt. Milll-eżami forensiku jirriżulta li d-defunt *"… may have cosnsumed alcohol before he died but the amount and its possible effects cannot be determined due to the antre of the specimens supplied. These were taken 6 days after death … he had used cannabis previously but it is not possible to say how much or when or whether or not he would have been effected by cannabis at the time of death*" (a' fol 720).

Imma wieħed jistenna li, xorb dejjem ikun hemm u jattendu għalih nies adulti. Il-kontroll ta' kemm tixrob hija fid-diskrezzjoni tal-konsumatur. Kieku kellu jkun argumentat mod ieħor, persuna li jkollha kolliżjoni stradali għaliex xorbot iżżejjed tista' tattira wkoll ir-responsabbilta' tal-ħanut li jkun serva x-xorb, li hija ħaġa inkonċepibbli. Hawnhekk qed nitkellmu dwar persuni li huma adulti iżda sfortunatament ġabu rwieħhom ta' tfal. Di piu' il-Qorti terġa' tfakkar li l-ftehim li jaqbżu kien sar qabel ma kienu bdew jixorbu.

Fl-aħħar nett irid jingħad li l-Kaptan jispjega x'manuvri għamel wara li qabżu: "*Nagħmel ex-practise, nagħmel l-affarijiet li nagħmel is-soltu. Indur, nipprova infittxhom, nixgħel is-search light, insikket, waqqaft id-disco, waqqaft in-nies milli jitkellmu biex nismaghhom, jghajtu …"* (a' fol 237). Wettaq ukoll il-manuvra msejjħa bħala *Williamson turn*. Li tkun meħtieġa sabiex jipprova jiġi fuq l-istess post minn fejn qabżu. Il-Qorti ma tista' issib ebda responsabbilita' da parti tal-kaptan li setgħet waslet għal dak li ġara.

Fil-fehma tal-Qorti l-kaptan Joe Gabriele jagħmel osservazzjoni valida:

"*Ir-root cause fil-verita hija akward ħafna ħlief li wieħed jista' jgħid li at the end of the day ir-regolamenti qegħdin hemm biex, to prevent li nies jaqgħu l-baħar. Imma ma hemmx regolamenti li jitolbu u lanqas fil-prattika ma jiġri hekk, jew li wieħed jipprentendi hekk li tara kif tagħmel u you know iżżomm lil min irid jaqbez fil-baħar… għaliex nafu li kien hemm aktar minn persuna waħda, did so of their free will. Of their own will*" (a' fol 890).

F'dan ir-rigward fis-**Sentenza tas-7 ta' Diċembru, 2004 fl-ismijiet Carmel u Carmen Polidano et -vs- Korporazzjoni Enemalta et per Imħallef Giannino Caruana Demajo** ġie osservat "*li persuna li tmur tfittex il-perikolu ma tistax twaħħal f'ħaddieħor jekk iġġarrab xi ħsara; dan huwa każ fejn volenti non fit iniuria*". Din il-kawża kienet tirrigwarda persuna li resqet lejn moll u fejn ma kellhiex tkun. F'dan ir-rigward il-Qorti għamlet osservazzjoni li tista' tgħid hija perfettament applikabbli għall-każ odjern:

"*Lanqas jista' jingħad, kif tgħid iċ-ċitazzjoni, illi l-konvenuti naqsu li jassikuraw is-sigurtà ta' min jinqeda bil-moll, għax ma tistax raġonevolment tistenna li l-konvenuti setgħu jobsru li xi ħadd sejjer jinqeda bil-moll kif inqeda bih l-attur".* Din l-osservazzjoni hija ugwalment applikabbli għall-każ odjern, għaliex kif qatt xi ħadd seta' jobsor li xi ħadd ser jaqbeż il-baħar minn fuq vapur miexi, fid-dlam u f'baħar imqalleb.

Il-Qorti għalhekk ser tkun qed tiċħad it-talbiet Attriċi.

Deċide

Għaldaqstant il-Qorti qed taqta' u tiddeċiedi din il-kawża bil-mod segwenti:

Fil-waqt li **tilqa' is-sitt eċċezzjoni** tas-Soċjeta' konvenuta **tiċħad it-talbiet** kollha Attriċi.

Spejjes tal-kawża għall-Atturi.

Imħallef Toni Abela

Deputat Reġistratur